

Lesnícky náučný chodník Morské oko

Kraj:	Košický
Okres:	Sobrance
Geomorfologická jednotka:	Vihorlatské vrchy
Geologická jednotka:	sopečné pohorie
Chránené územia:	Chránená krajinná oblasť Vihorlat a prírodná rezervácia Vihorlatský prales
Prístupy:	bus Remetské Hámre, Morské oko a pešo po modrej turistickej značke k severu na rázcestie Morské oko, Lesný náučný chodník Morské oko 2 km (s prevýšením 95 m); bus Remetské Hámre, obecny úrad a pešo k severu 9,3 km (s prevýšením 350 m); bus Zemplínske Hámre, turistické centrum a pešo k juhu 3,9 km (s prevýšením 400 m)
Východisko:	Remetské Hámre, Morské oko, turistické rázcestie Lesný náučný chodník Morské oko (odbočka z modrej značky)
Trasa:	Morské oko, rázcestie Lesný náučný chodník Morské oko - oblúkom svahmi severne ponad Morské oko - Morské oko, rázcestie Čierny potok
Dĺžka, prevýšenie:	2,5 km, prevýšenie 85 m
Čas prechodu:	1,5 h

Počet zastávok:	9
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, lesnícke

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa začína na modrej turistickej značke.

Rok otvorenia: 2006

Aktuálny stav: Informačné panely sú v relatívne dobrom stave.

Textový sprievodca: na stránke zriaďovateľa náučného chodníka, Lesy SR, š. p., je voľne dostupný infomateriál > .PDF

Kontakt: Lesy SR, š. p., Odštepny závod Sobrance, Kúpeľská 69, 073 01 Sobrance, tel. 056 / 6522 275

Poznámky: (1) Lesnícky náučný chodník Morské oko začína i končí na trase náučného chodníka Morské oko - Sninský kameň - Sninské rybníky. (2) Pozdĺž náučného chodníka sú ukážky zariadení na prácu v lese, napr. lanovka, premostenia, poľovnícke zariadenia, altánky a pod. (3) Na parkovisko južne pod Morským okom premáva príležitostne (sezónne, resp. vo voľných dňoch) autobus zo Sobraniec, resp. Remetských Hámrov (konečná zastávka Remetské Hámre, Morské oko). (4) Niekdajší náučný chodník Remetské Hámre - Morské oko neexistuje.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný na terénne vyučovanie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Remetské Hámre. Jedna z najmladších obcí najvýchodnejšej časti Slovenska, ležiaca severne od Sobraniec vo výbežku Východoslovenskej pahorkatiny do Vihorlatských vrchov pozdĺž riečky Okna. Obec sa spomína až koncom 18. storočia v súvislosti s rozvojom železiarskej výroby. Obyvatelia sa okrem železiarstva zaoberali drevorubačstvom a pálením dreveného uhlia. Železiareň - v istom čase jedna z najvýznamnejších v celom Uhorsku - dosiahla najväčší rozmach po roku 1864, keď sa začala stavať valcovňa, zlievareň a výrobňa poľnohospodárskeho náradia. Vytavená železná ruda sa spracúvala v troch hámroch. Samostatnou obcou sa Remetské Hámre stali pravdepodobne medzi rokmi 1869 - 1880, dovtedy sa uvádzali ako miestna časť Vyšných Remiet. Upadajúca železiarska výroba po požiari v roku 1922 zanikla. V rokoch 1922 - 1923 grófka amerického pôvodu Gladys Vanderbilt-Széchenyi (1886 - 1965) založila pílu na vodný pohon, neskôr posilnenú pohonom pary. Drevom ju zásobovala lesná úzkokoľajná železnica od Morského oka. Vďaka grófke bola obec v roku 1929 ako jedna z prvých v okolí elektrifikovaná - vodná elektráreň s Kaplanovou turbínou v budove dnešnej požiarnej zbrojnice pracovala až do roku 1958. V roku 1931 dala grófka vybudovať vodovod, jeden z prvých v michalovskom okrese, ktorý s technickými úpravami slúži dodnes. V rokoch 1939 - 1944 bola obec pripojená k Maďarsku. Počas druhej svetovej vojny časť píly zničili Nemci, dnes už nepracuje. V súčasnosti sú najväčšími zamestnávateľmi v obci Lesy SR, š. p., a pekáreň, časť obyvateľov dochádza do zamestnania do Michaloviec a Sobraniec. Kultúrnou pamiatkou v obci je

súbor štyroch „zotavovní“ - romantických vĺl vybudovaných v rokoch 1922 - 1935, slúžiacich ako penzión, bývalý dojčenský ústav, zdravotné stredisko či lesná správa.

Morské oko. Jazero vo Vihorlatských vrchoch nad Remetskými Hámrami, ktoré vzniklo na dne doliny zahradením vodného toku Okna mohutným zosuvom zo svahu Motrogonu a Jedlinky. V 80. rokoch 19. storočia bolo upravené vybudovaním priehradného múra. Jazero má hĺbku 25 m. Práve hrádzou, ktorú dala postaviť grófka Gladys Vanderbilt-Széchenyi, vtedajšia majiteľka okolitých lesov, sa zvýšením hladiny takmer o tri metre zväčšila plocha jazera z pôvodných necelých 8 ha na súčasných 13,8 ha. Vodné organizmy žijúce v ňom: pstruh potočný, pstruh dúhový, čerebľa pestrá, slíž severný. V okolí jazera sú zachované cenné rastlinné a živočíšne spoločenstvá typické pre východoslovenské vyvreliny s pestrým zložením lesných porastov a bohatou avifaunou. Je súčasťou prírodnej rezervácie Vihorlatský prales (pozri samostatné heslo). Pri jazere sa nachádza **kaštielik Morské oko** (viac v samostatnom hesle v náučnom chodníku Morské oko - Sninský kameň - Sninské rybníky).

Drevienka v doline Okny. „Železnička“ s drevenými koľajnicami nad Remetskými Hámrami v doline Okny, vybudovaná v roku 1894 na zvoz dreva do pily pomocou konských záprahov. V roku 1925 ju nahradila parná úzkokoľajná lesná železnica s odbočkami, ktoré sprístupňovali doliny prítokov Okny. Lesná železnica, ktorá viedla v dĺžke 43 km z Michaloviec k Morskému oku, bola v roku 1973 zrušená a nahradená asfaltovou cestou. Pri nej na severnom konci Remetských Hámrov je vystavený historický rušeň parnej úzkokoľajky.

Prírodná rezervácia Vihorlatský prales. Rozľahlé chránené územie vyhlásené nariadením vlády SR v roku 2020 v najvyšších častiach Vihorlatských vrchov zhruba medzi vrchmi Vihorlat a Sninský kameň na ochranu prirodzených procesov a prirodzeného vývoja prírodných spoločenstiev biotopov európskeho významu (Ls5.1 Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (9130), Ls5.2 Kyslomilné bukové lesy (9110), Ls5.3 Javorovo-bukové horské lesy (9140), Ls4 Lipovo-javorové sutinové lesy (9180), Sk2 Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou (8220), Ra1 Aktívne vrchoviská (7110) a Ra3 Prechodné rašeliniská a trasoviská (7140)), biotopov druhov európskeho významu (fuzáč alpský (*Rosalia alpina*), bystruška potočná (*Carabus variolosus*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), mlok hrebenatý (*Triturus cristatus*), mlok karpatský (*Triturus montandoni*), vlk dravý (*Canis lupus*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), medveď hnedý (*Ursus arctos*), netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), netopier veľkouchý (*Myotis bechsteinii*), netopier veľký (*Nyctalus asiopterus*), uchaňa čierna (*Barbastella barbastellus*)), biotopov druhov národného významu (fuzáč červenokrký (*Strangalia thoracica*), salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*), užovka stromová (*Elaphe longissima*), vretenica severná (*Vipera berus*), jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*), mačka divá (*Felis silvestris*)), biotopov vtákov (bocian čierny (*Ciconia nigra*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), orol krikľavý (*Aquila pomarina*), hadiar krátkoprstý (*Circaetus gallicus*), ďateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*)). Územie rezervácie sa čiastočne kryje z územia európskeho významu Morské oko a Vihorlat a chráneným vtáčím územím Vihorlatské vrchy (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000). Rezervácia je jedným z 94 areálov sústavy (lokality) zapísanej v Zozname svetového dedičstva UNESCO so spoločným názvom „Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy“ ležiacich v 18 európskych krajinách (stav v roku 2021), ktorá sa vyvinula z pôvodnej UNESCO-lokality „Karpatské bukové pralesy“, zapísanej do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO v roku 2007, pričom Vihorlatský prales bol jedným z jej 10 areálov z územia slovensko-ukrajinských Karpát.

Chránená krajinná oblasť (CHKO) Vihorlat. Chránené územie vyhlásené v roku 1973 v strednej časti Vihorlatských vrchov, pohoria sopečného pôvodu, ktoré dosahuje výšku vrchom **Vihorlat 1 076 m n. m.** Patrí medzi najlesnatejšie pohoria Slovenska - 90 % jeho územia zaberajú lesné ekosystémy, predovšetkým bukové a jedľovo-bukové, kde hlavnú drevinu predstavuje buk lesný (*Fagus sylvatica*). Miestami, najmä pozdĺž hlavného chrbta pohoria, sú lesy človekom narušené len minimálne a majú

charakter prírodných lesov s pralesovou štruktúrou a tvoria prírodnú rezerváciu Vihorlatský prales. Viac ako storočné buky môžu dosahovať aj 40metrovú výšku. Severne od Malého Morského oka v oblasti vrchu Jedlinky je významná lokalita výskytu pôvodnej jedle bielej (*Abies alba*) a smreka obyčajného (*Picea abies*) v tomto pohorí. Sporadicky sú tu kyslomilné bukové a lipovo-javorové sutinové lesy. Na území CHKO sú dve územia európskeho významu (Morské oko a Vihorlat) a celá je súčasťou chráneného vtáčieho územia Vihorlatské vrchy (obe kategórie tvoria sústavu Natura 2000).

Názvy informačných panelov

1. Základné údaje o Lesníckom náučnom chodníku Morské oko
2. Život stromu
3. Meter dreva
4. Rastliny našich lesov
5. Mokrade
6. Chránené živočíchy
7. ?
8. ?
9. Základné údaje o Lesníckom náučnom chodníku Morské oko

Informačné panely v teréne nie sú označené názvom náučného chodníka ani nie sú číslované.

